



N.F.S. Grundtvigs tale på Marielyst Højskole

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Forfatter, teolog, digter

Dato

1. april 1866

Sted

Marielyst Højskole

De veed nok at vore gamle Forfædre ligetil for 1000 Aar siden, var Hedninger og dyrkede følgelig Afguder ligesom alle andre Folk, men De har vist ogsaa hørt, om ikke før saa her paa Høiskolen, at der var stor forskiel paa baade hvor Hedningerne tog deres Afguder fra, og hvad de havde at fortælle om dem, ligesom det da ogsaa er en følgelig Sag, at naar Folk gjør sig selv Guder, da gjør de dem, som de selv er til, og at Grækerne og Nordboerne var de eneste Hedninger, som havde menneskelige Guder og gav dermed tilkiende at de fælde sig i Slægt med Guddommen og tiltroede deres Guder i høieste Grad alt det Store og Ypperlige, de fandt hos dem selv. Derfor var disse Hedninger da ogsaa velskikkede til at modtage og forstaae Christendommen, da de jo havde alle de Ord i deres Tungemaal, som der maatte bruges til at tale sandt om de guddommelige og menneskelige Ting.

Hvad nu i Særdeleshed vore hedenske Forfædre angaaer, da har De vist ogsaa hørt, at de havde meget at fortælle om deres menneskelige Guder og Gudinder, saa høit og saa dybt, at intet andet Hedning-Folk har Magen dertil, saa det er klart, de fandt mere af Guds-Billedet hos sig end de andre Hedninger, der blandt andet ikke havde mindste Tanke om en saadan Helt som Thor, Odins og Jordens Søn, som forsvarede baade Himmel og Jord mod Jetter og Trolde og skulde tilsidst opoffre sig selv i Striden med den store Slange, Midgaards-Ormen, en saadan Helt, eller en saadan Kiærligheds-Gudinde, som Freia, der sad Enke alle sine Dage og græd Guld-Taarer for sin forsvundne Ægtefælle, som hun dog ventede skulde komme igien engang før Verdens Ende og gjøre hende glad og lykkelig. Det er nemlig umuelig andet, end at vi, som kiender noget til Christendommen maa finde, at Thor er et Forvarsel for den Guds og Menneskens Søn, der skulde knuse Slangens Hoved og opoffre sig selv til Verdens Frelse, og at Freia er et yndigt Billede af det ømme Menneske Hjerter, der har mistet Guds Aand, men længes altid efter ham og trøster sig med, at han

er dog vist saa kiærlig, at han kommer igien, hvor man længes efter ham.

Der er imidlertid i Sagnene om Thor og Freia en lille Omstændighed, som man let overser, men som dog netop i vore Dage og for os er blevet meget mærkværdig. Man fortalde nemlig, at Thor og Freia havde hver en lille Datter, som synes aldrig at blive større og som ingen Ting har at giøre, saa man kan slet ikke forstaae, hvorfor de nævnes indtil det falder os ind, at da vore hedenske Fædre jo tænkte, at Thor og alle de gamle Guder skulde forgaae i Ragnaroke, saa maa de have tænkt, at Smaapigerne, Freias Datter Gørsum-Ædelsteen og Thors Datter Drude eller Thrude Sandsigerske, skulde overleve dem og paa en Maade fornye deres Liv eller give dem deres Eftermæle, ligesom de sagde, at Solen skulde føde en Datter til at lyse paa Himlen, naar hendes Moder var forgaet i den store Solformørkelse.

Naar vi nu husker, at det dog igrunden var deres egen Aand og Hjerter og hele Liv og Levnet, vore hedenske Fædre forgudede, seer vi let, der var ogsaa noget sandt i det, hvis der endnu er noget Aandeligt og Hjerteligt levende hos os, der ligner vore gamle Forfædre, alt som, om vi virkelig er det samme Folk med det samme Tungemaal, og jeg glæder mig til, det skal ikke vare længe før alle er enige om, at i det mindste vore Bønder ligner vore gamle Forfædre og deres Guder, at Gørsum og Thrude lever ganske rigtig endnu midt iblandt os, for en Datter af Thor kan jo ikke tænke paa at føre den store Hammer og knuse Trolde, men kun paa (over »paa« tilføjet: glæde sig ved) at fortælle hans Bedrifter, medens Freias Datter godt kan tænke paa at ligne sin Moder, at oplyse alt det Hjertelige og indtale alle Hjertets Rettigheder som er blevet meget ringe agtede, og begge Dele stiles der jo nu aabenbar [paa] med alle de smaa Høiskoler baade for Karle og Piger, som nu oprettes til folkelig og menneskelig Oplysning. Ja, vi kan med Rette sige, at Jomfru Thrude begyndte alt at røre sig i Middelalderen især paa Island, hvor der sandfærdig fortaltes om Heltegierningerne i vort Høinorden, hvad hun nu vil fortsætte og udvide, ved at fortælle om alle de store Bedrifter og Begivenheder i hele det menneskelige Levnetsløb, og Freias Datter, som ligeledes i Middelalderen begyndte at tale Hjertelighedens Sag især ved vore Kæmpeviser, hun vil nu giøre det tilgavns ved at oplyse alle Hjertets Krav og Hjertets Rettigheder baade i Henseende til Fæderneland og Modersmaal, som i Henseende til Frihed i alle Hjertets Anliggender.

Spørger man nu, hvad saa det kan nytte, da spørger man jo om, hvad det kan nytte at blive bedre folkelig og menneskelig oplyst om sig selv og sine Forfædre,

sit Fæderneland og Modersmaal og dertil kan kun svares, at det kan aabenbar nytte til, hvis vi har Lysten, at vi kommer til i Livet at ligne vore bedste Forfædre, og naar Lykken vil føie, da ogsaa at vi kommer til at leve ligesaa frit, fredelig og fornøielig med hver andre, som vore Forfædre i deres lykkelige Dage, og ligesom vi hører fortælle at Danmark har haft en ganske besynderlig god Lykke-Stjerne, og en mageløs fredelig og lykkelig Tid under Frode Fredegod, da Vorherre blev født i Betlehem, og da der i Danmark blev fundet en Kværn, Grotte, der malede alt hvad man sang over den, saaledes vil Lykken igien vidunderlig spille for Danmark og det Danske Folk, naar kun Lysten rigtig vaagner til at ligne vore bedste Forfædre, og Oplysningen om dem og deres Modersmaal og alt Folkeligt og Menneskeligt daglig voxer, saa man i en Lignelse med Rette kan sige, at nu er Grotte-Kværnen fundet paa ny og maler alt hvad Thors og Freias Datter kvæder over den. (Derefter fortsættes som følger i Bruns værk om Grundtvig:) Thi nu skal det være disse to Gude-Døttre og ikke, som før, to Jette-Kvinder, der synger over Kværnen, og det har da ingen Nød, at Thors og Freyas Datter skulde skaffe os en fiendtlig Krigs-Hær paa Halsen til at forspilde vor Lykke.

Kilde

Grundtvig, N.F.S. (1956). Taler paa Marielyst Højskole 1856-1871 (red. Steen Johansen). København. Nordisk Forlag, S. 80-82

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Afskedstale, Højskolebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-til-elever-og-undervisere-ved-elevsamling-paa-marielyst-hoejskole-vinterskolens-afslutning-1866>